

хиепископа берлинског и германског Марка, приређивач истиче, мимо документарне реконструкције живота светитеља, осветљење духовног и богословског значења мученичке смрти новопросијавшег Александра Шморела.

Обе књиге су са изванредном акрибијом припремљене, те су са правом осведочени извор за хагиографско изучавање светлог примера мученичког подвига новопрослављеног светитеља. Име „Бела ружа“ је по

сведочењу Ханса Шола изабрано произвољно, те је у историјској семантици само име покрета отпора. Има оних који сматрају да идејни нуклеус потиче из Б. Травеновог истоименог романа *Бела ружа*. Други пак виде у њему утицај Клеменс Брентанове романтичне песме „Rosa Vlancsa“, а трећи у мотиву васкрсења, описаном у роману Достојевског *Браћа Карамазови*, који нам се чини најприближнијом богословском метафором за наду у васкрсење и живот вечни. □

ЦАР АВГУСТ

– О великој изложби у Риму
(Scuderie del Quirinale,
18. 10. 2013 – 9. 2. 2014) –

Зоран Андрић
Münchener
Rückversicherungs-Gesellschaft
(zandric@munichre.com)

Ове, 2014. године, навршава се две хиљаде година од смрти римског цара Августа (Gaius Julius Caesar Octavianus Augustus). Угледна римска галерија Scuderie del Quirinale је тим поводом организовала велику репрезентативну изложбу о првом цезару Римске империје, чија је

четрдесетогодишња владавина, спојена са појмом *Pax Augusta* (августовски мир), била једна од најдужих у историји Рима.

Август је рођен у Риму 23. септембра 63. пре Христа, а умро у Ноли, 19. августа 14. после Христа. Он је оснивач Римског царства и први римски цар, који је владао од 27. године пре Христа до смрти, 14. године после Христа.

Чињеница да је успоставио мир унутар империје последица је тога што је готово непрекидно водио освајачке ратове, тако да је Римска империја под његовим жезлом и мачем доживела највећу територијалну распрострањеност. Изложба „Augusto“ осветљава импресивну личност Августа у његовом приватном и политичком развоју и приказу-

је његово регентство као почетак славне уметничке епохе којој је он утиснуо неизбрисиви печат. То се раздобље свеопштег процвата уметности обично назива *aurea aetas* или *aurea saecula* – „златним веком“, пре свега римске књижевности, у коме су стварали Вергилије, Хорације, Тибул, Проперције, Овидије и историчар Тит Ливије, као и архитектуре (позоришта, водоводи, терме, храмови... – велелепни храм свих богова – Пантеон – финансирао је Августов војсковођа Марко Випсаније Агрипа (Marcus Vipsanius Agrippa)).

На овој изложби су изложене мермерне статуе, односно портрети цара Августа, као и раскошни накит, драго камење, ковани новац и употребни предмети из Августовог наслеђа.

Август је рођен у старој, богатој породици Плебејаца из рода Октавија. Године 44. пре Христа постхумно га је усвојио ујак по мајци, Гај Јулије Цезар. Две хиљадугодишњи јубилеј поводом смрти цара Августа показује сву славу и величину овог императора у односу на слављенике других нација као што су Карл V, Наполеон, Бизмарк, краљица Викторија... Чак и Карло Велики делује бледо у поређењу са првим царем Рима.

Бимиленаријум његовог рођења 1937. г., пре 76 година, прослављен је под егидом мелодраматично-кловновског Дучеа који

је цара Августа прославио по мери свога укуса са предимензионираним статуама, поштанским маркама и плакатима.

Данас је церемонијална амбиција приређивача овог две хиљадугодишњег јубилеја била нешто скромнија: сви мермерни експонати працезара Августа који су могли бити транспортовани из музеја Европе и Америке нашли су се у римској галерији Scuderie del Quirinale. Тако један уз другогa стоје луксузни и грандиозни експонати, као што су портрети из Нове глиптеке Карлсберга (Ny Carlsberg Glyptoteke) из Копенхагена, Метрополитан музеја (Metropolitan Museum) из Њујорка, Археоло-

шког музеја (Museo Archeologico) из Напуља, Британског музеја (British Museum) из Лондона или Лувра (Louvre) из Париза.

Но ову параду прати и опора страна Августове аутократске природе. У поворци песника које је Август меценатски подржавао (али и уништавао) налазе се Хорације, Вергилије и Овидије – који су га својим надвременим језиком химнично уздигли у сфере божанског. Ту вербалну апотеозу прати и хладно лице иконографске пропагандистичке перфекције. Једна статуа из Атине приказује га као кошчатог фанатичног ратника који је 31. пре Христа, у Акцијуму, у крвавој поморској бици окончао грађански рат. Потом је било потребно да се цезар Август, сматран штићеником бога Аполона, обрачуна са аутсајдерима крхке конституције, јачајући за више од четрдесет година суверене владавине унутрашњу кохезију империје и ширећи њене спољашње границе – бравуросно против Шпанаца и нешто мање славно против Германа. Временом ће уз ловорике бити додата и тога на глави, а све оштрије физиогноматске црте бити праћене и борама на лицу које одају интелигентни израз и децидирани поглед идеалног цара. У потоњим портретима то лице више неће старити.

У породици која је била склона интригама није тешко препознати и линије које се не покла-

пају са истином. Тако је на Ara Pacis Augustae (Олтар августовског мира) из 13. г. пре Христа, чију је израду римски сенат дао у налог у почаст Августу, његова супруга Livia, која са Августом није имала деце, била представљена као оличење оријенталне богиње плодности Ceres. Задивљујућа мермерна скулптура из Prima Porta са митолошким мотивима украшеним грудним штитом/панциром – изузетан примерак из Ватикана, у ствари је копија бронзане фигуре у маузолеју који је овај славни моћник сам замислио и који, обрастао у коров и трње, и данас поносно стоји у историјском центру Рима. Ипак се са правом може рећи да је августовска епоха (*Saeculum Augustum*), у којој се крвави генерал са Јанусовим лицем лукаво преобразио у императора, била витална „оснивачка револуција естетике Запада“, као што то вели Gilles Saugon, француски историчар уметности. Нису се случајно, вековима касније, Луј XIV или Наполеонов Empire-стил, руски цареви или пак луксузни апартамани викторијанских центлмена, оријентисали ка овој флоралној метафорици плодности, буколичким сценама са животињама или орнаменталним мотивима, као што их је Вергилије лирски испевао.

Снажан и идеализовани историзам карактерише умет-

ност Рима до тога доба. Дивље браде хеленистичких божанстава из Мале Азије, понека египатски делујућа Сфинга са једне стране, али и задивљујућа имитација једноставних античких хероја са друге, карактеришу еклектички канон нове уметничке империје. Каталог који је нажалост доступан само на италијанском језику – *AUGUSTO* (Progetto di Eugenio La Rocca a cura di Eugenio La Rocca, Claudio Parisi Presicce, Annalisa Lo Monaco, Cécile Giroire, Daniel Roger) – осветљава вишеструке аспекте иконографских варијација овог полубога, вазда повлачећи паралеле са бимиленијарном изложбом из 1937. године.

Ко је зацело био овај човек, који је 19. августа 14. г. после Христа у својој вили код Напуља, у дубокој старости испустио своју душу, након што је за јединицу кћер аранжирао брак, тешко ћемо икада сазнати испод његових хиљаду маски моћи. Но овај *pater patriae* остаје више *no-lens* него *volens* један од праотаца наше културе. Које је моћнику у историји још пошло за руком да месецу своје смрти да своје лично име? Ова изложба је грандиозни прелудијум у серију јубиларних изложби и публикација нових биографија овог горостаса светске историје који је још за живота добио константни епитет *Divus Augustus*. □

ПРИКАЗИ

Звонко Петковић: Дворови : *шраї једної времена забележен на највишем брежуљку на Дедињу*

Графички атеље Богдановић, Београд 2013.

123 стр. ; илустр. ; 23 cm

ISBN: 978–86–85125–20–1

Аутор књиге *Дворови: шраї једної времена забележен на највишем брежуљку на Дедињу*, је архитекта Звонко Б. Петковић, ванредни професор Факултета примењених уметности Универзитета уметности у Београду. У радовима на реконструкцији двора, у периоду 1991–1993 испред Музеја примењених уметности нашао се на

месту вође пројекта. Будући да је због недостатка података наилазио на тешкоће, побуђен околношћу да о београдском дворском комплексу из XIX и XX века не постоји ниједна озбиљнија књига или монографија, своје радне студије прерадио је у књигу.

Лежерним, приповедачким стилем, уз обиље добрих фото-